

Bistånd som utrikespolitiskt instrument?

- En studie av den svenska regeringens beslut att dra in statligt bistånd till Rwanda

Abstract

Denna uppsats studerar den svenska regeringens beslut att dra in statligt bistånd till Rwanda under 2012. Syftet med uppsatsen är att pröva teorin om economic statecraft vilken hävdar att bistånd kan användas som ett utrikespolitiskt instrument. Vidare syftar även uppsatsen till att närmare granska huruvida beslutet går i linje med de mål som formulerats för svensk utvecklingspolitik. Studien har genomförts i form av en kvalitativ textanalys i vilken relevanta offentliga dokument har granskats. Resultatet av studien kan stärka teorin om economic statecraft då det visade sig finnas flera indikationer som pekar på att beslutet använts för att påverka den rwandiska regeringens agerande. Ett resultat av studien är även att en viss problematik gällande beslutsfattande inom utvecklingspolitiken uppmärksammats.

Nyckelord: Bistånd, economic statecraft, svensk utvecklingspolitik

Antal ord: 9838

Innehållsförteckning

1	Introduktion	1
1.1	Syfte och Frågeställning	1
1.2	Avgränsningar	2
1.3	Hypoteser	3
1.4	Val av metod	3
1.5	Begreppsdefinitioner	4
1.6	Generaliseringsambitioner	5
2	Teori	6
2.1	Tankar kring bistånd	6
2.2	Teorin om Economic Statecraft	7
3	Rwanda	9
3.1	Bakgrund Rwanda	9
3.2	Rwanda idag	9
3.3	Relationen mellan Sverige och Rwanda	10
4	Biståndsgivaren Sverige	12
4.1	Övergripande mål för svensk utvecklingspolitik	12
4.1.1	Proposition från 2003	12
4.1.2	Skrivelse från 2008	14
4.2	Mål för utvecklingsarbetet med Rwanda	15
4.2.1	Samarbetsstrategi Rwanda 2010-2013	15
4.2.2	Strategirapport Rwanda 2010-2011	17
4.3	Kritik riktad mot utformningen av Sveriges utvecklingspolitik	18
5	Analys	19
5.1	Economic statecraft applicerat på den svenska regeringens beslut	19
5.2	Ett beslut i linje med mål för svensk utvecklingspolitik?	22
5.2.1	Beslutet utifrån svensk politik för global utveckling	22
5.2.2	Beslutet utifrån svenskt utvecklingsarbete	23
6	Diskussion	25
7	Referenser	27

1 Introduktion

“Jag ser mycket allvarligt på den rwandiska inblandningen i östra DR Kongo. Regeringen håller därför inne biståndet till statliga kanaler i Rwanda.”
Biståndsminister Gunilla Carlsson den 23 november 2012 (Regeringen 2).

Målet med bistånd är ofta att det skall bidra till utveckling och att motverka fattigdom i världen (Baldwin, 1985, s. 292). Därför ges bistånd sällan till industrialiserade demokratier i vilka landets medborgare lever i välstånd. Istället går det till länder som brottas med fattigdom, korruption och kränkningar av mänskliga rättigheter då det är dessa länder som är i faktiskt behov av bistånd. Man kan därmed hävda att beslut om biståndsfördelning indirekt innebär ett tillfälligt accepterande av brister i demokrati och politisk instabilitet. Frågan är dock hur mycket man som givare ska försöka påverka och vad man kan förvänta sig i gengäld? Vissa hävdar att bistånd inte bör användas som politiskt instrument medan andra hävdar att det inte går att ge bistånd utan att förvänta sig något i gengäld (Easterley, 2003; Morgenthau, 1962; Sogge, 2002). Oavsett i vilket syfte bistånd ges; vad grundar sig beslut att dra in bistånd på? Vi anser det vara intressant att närmare studera situationer då givarländer faktiskt slutar ge bistånd. Uppsatsen kommer mer specifikt att inriktas på ett fall där detta skett, nämligen den svenska regeringen beslut under 2012 att dra in statligt bistånd till Rwanda.

I det inledande kapitlet presenteras vårt syfte. Vidare presenteras även frågeställningarna som utgör grunden för uppsatsen följt av våra avgränsningar, hypoteser, val av metod samt generaliseringsambitioner. I kapitel två behandlas biståndsteorier. Den teori som prövas förklaras även mer ingående i kapitel två medan kapitel tre ger en bakgrund till Rwanda. Kapitel fyra presenterar vidare det material vi använt för att studera svensk utvecklingspolitik. I kapitel fem analyserar vi vårt material utifrån våra frågeställningar för att sedan i kapitel sex föra en sammanfattande diskussion där vi besvarar vår frågeställning och även försöker att lyfta diskussionen till en mer allmän nivå för att kunna diskutera bistånd mer generellt.

1.1 Syfte och Frågeställning

Syftet med studien är främst att studera situationer då givare drar in bistånd till mottagarländer. Vi kommer specifikt att studera den svenska regeringens beslut under 2012 att dra in det statliga biståndet till Rwanda. Genom att studera beslutet ämnar vi pröva David A. Baldwins teori om economic statecraft för att se

huruvida teorin kan förklara den svenska regeringens agerande. Vidare är ambitionen att studera om den svenska regeringens beslut går i linje med målen för svensk utvecklingspolitik. Detta genom att undersöka huruvida målen stödjer regeringens beslut att stoppa det statliga biståndet till Rwanda. De frågeställningar studien utgår ifrån är:

- Kan man förklara den svenska regeringens beslut att dra in statligt bistånd till Rwanda utifrån teorin om economic statecraft?
- Går den svenska regeringens beslut om indragning av statligt bistånd till Rwanda i linje med de mål som formulerats för svensk utvecklingspolitik?

1.2 Avgränsningar

Vi har avgränsat studien, både i tid och rum, till fallet då den svenska regeringen drog in statligt bistånd till Rwanda under 2012. Rwanda som är ett mycket fattigt land, har sedan folkmordet 1994 tilldelats bistånd, av bland annat Sverige (Open Aid). Utländska politiker och organisationer har sedan sent 1990-tal hyllat den ekonomiska utvecklingen i Rwanda och framhållit landet som ett föredöme (Tony Blair Office, Sida 1). Samtidigt har den svenska regeringen vid två tillfällen valt att dra in det statliga biståndet till Rwanda (Regeringen 1, Regeringen 2). Valet av fall grundar sig således i att Rwanda tidigare omnämns som ett exempel där bistånd fungerat väl och visat på en positiv utveckling men att Sveriges bilaterala bistånd till landet trots detta dragits in.

De ovan nämnda avgränsningarna fastslogs även för att vi skulle kunna applicera fallet på ett tydligt definierat teoretiskt ramverk. Vi gör en teoretisk avgränsning då vi väljer att försöka förklara den svenska regeringens beslut utifrån teorin om economic statecraft. Teorin hävdar att stater kan använda bistånd som utrikespolitiskt instrument med syfte att påverka andra länders agerande (Baldwin, 1985, s. 292, 307). Valet av teori grundar sig i att teorin tar upp just indragning av bistånd, det vill säga vad det valda fallet handlar om, och menar att även detta kan ses som en form av utrikespolitiskt instrument (Baldwin, 1985, s. 292). Teorin om economic statecraft var med andra ord den teori som upplevdes ligga närmast området som studerades och som vi därför ansåg var mest intressant att pröva i sammanhanget.

Vi anser det vara viktigt att poängtera att vi inte kommer att inkludera dokument som är framtagna av internationella organisationer som EU och FN i vår studie trots att dessa påverkar det svenska bilaterala biståndsarbetet. Detta då de svenska dokument som vi använder oss av i hög grad har tagit hänsyn till de riktlinjer som finns framtagna av exempelvis EU och refererar till dessa i sina upprättade riktlinjer samt att det skulle vara ett för omfattande material att bearbeta om även dessa dokument skulle inkluderas i analysen. En annan avgränsning som är viktig att poängtera är det faktum att vi uteslutande kommer

att se på den svenska statens bistånd till Rwanda ur ett västerländskt perspektiv. Om vi valt att även studera material framtaget och publicerat av rwandiska aktörer hade det inneburit att vi inkluderat ett annat perspektiv och eventuellt fått en annorlunda bild av händelseförloppet som ledde fram till den svenska statens beslut.

1.3 Hypoteser

Vår första hypotes behandlar frågan om huruvida den svenska regeringens beslut att dra in statligt bistånd till Rwanda kan förklaras utifrån teorin om economic statecraft. Teorin menar att bistånd kan användas som utrikespolitiskt instrument för att påverka andra länders agerande. Vi tror att det finns flera orsaker till att Sverige försöker använda biståndet som politiskt instrument. En potentiell förklaring till att Sverige valt att dra in biståndet kan vara att fallet blivit uppmärksammat internationellt av aktörer som det är viktigt att Sverige upprätthåller goda relationer med. Beslutet kan utifrån detta perspektiv ses som en tydlig markering och användas för att skapa goodwill för Sverige då dessa länder har valt att göra likadant. Vi tror även att en orsak till att det blev en så pass kraftfull markering från Sveriges sida kan vara på grund av att relationen till Rwanda inte är vital för Sverige i dagsläget. Samtidigt har Sverige bistått Rwanda med olika former av stöd under en längre period och vi tror därför att regeringen är måna om att detta får ett positivt utfall.

Den andra hypotesen besvarar frågan om huruvida den svenska regeringens beslut om indragning av statligt bistånd till Rwanda går i linje med de mål som formulerats för svensk utvecklingspolitik. Vår hypotes är att det inte går att utläsa om beslutet går i linje med svensk utvecklingspolitik eller ej. Detta då vi tror att det går att identifiera faktorer som talar såväl för som emot regeringens agerande. Å ena sidan kan beslutet ha negativ påverkan på fattigdomsbekämpningen i landet men beslutet kan också potentiellt leda till att den rwandiska regeringens tidigare kritiserade agerande upphör. Detta i kombination med att de upprättade riktlinjer som finns tillgängliga för denna typ av beslut i dagsläget är väldigt generella och saknar klara målhierarkier, gör att vi inte tror att det är möjligt att komma fram till ett definitivt svar.

1.4 Val av metod

Studien är en fallstudie av Sveriges beslut att dra in statligt bistånd till Rwanda. Vi anser att en fallstudie lämpat sig bäst för att ge oss möjlighet att göra en djupgående och grundlig studie. Fallstudien är upplagd som en teoriprovande studie där vi ställt analysenheten, beslutet att ställa in statligt bistånd till Rwanda,

i centrum. Operationaliseringen av studien sker genom en kvalitativ textanalys. I Metodpraktikan går det att läsa “Ett viktigt skäl är att helheten i texten, det centrala som forskaren är ute efter att fånga in, antas vara något annat än summan av delarna” (Essaiason m.fl. 2012, s. 210). Detta är den främsta anledningen till att detta tillvägagångssätt valts; för att lyckas fånga essensen i de dokument som kritiskt granskas. Vår studies syfte är dels att pröva teorin om economic statecraft på vårt fall. Detta innebar att vi, för att på ett objektivt sätt kunna pröva teorin på fallet, fått utgå från kriterier som vi kunde applicera för att se huruvida teorin var en lämplig förklaringsmodell eller ej. För att besvara vårt andra syfte har vi kritiskt granskat offentliga dokument för att klargöra mål och riktlinjer i dessa och ställa det svenska beslutet mot dessa dokument. Huvudsakligen är det primärkällor som vi använt oss av, då det är dokument från svenska statliga organ vi granskat för att studera den svenska statens agerande.

De resultat vi fått fram är beroende av de avgränsningar vi har valt att göra. En fallstudie är som bekant alltid i riskzonen att brista i extern validitet, med andra ord är möjligheten att generalisera vårt resultat till en större population mer begränsad än om vi genomfört en studie som tog med fler fall (Essaiasson m.fl. 2012, s. 58). Den kvalitativa textanalysen lämnar vidare utrymme för tolkning vilket kan ses som en svaghet, inte minst då det kan påverka intersubjektiviteten. Samtidigt är tolkning en del av praktiskt taget varje form av textanalys (Bergström & Boréus, 2005, s. 23-24).

1.5 Begreppsdefinitioner

Svensk utvecklingspolitik: Den svenska utvecklingspolitiken betecknar området inom svensk utrikespolitik och internationellt samarbete som behandlar bistånd och utveckling. Politiken kan sägas vila på två ben; *politiken för global utveckling* samt *utvecklingssamarbetet*. Därtill finns den särskilda reformpolitiken för Öst- och Centraleuropa.

Politik för global utveckling: Målet för politiken för global utveckling är att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Vidare är samstämmighetspolitiken viktig inom detta område. Denna syftar till att alla politikområden ska dra åt samma håll för att uppnå målen för den svenska utvecklingspolitiken.

Utvecklingssamarbetet: Detta är beteckningen för Sveriges biståndspolitik. Målet för det svenska utvecklingssamarbetet är att avskaffa fattigdomen och att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor.

Bilateralt bistånd: Bilateralt bistånd innebär ett samarbete på statlig nivå och syftar till när bistånd kanaliseras via mottagarlandets statliga system.

1.6 Generaliseringsambitioner

Genom att studera den svenska regeringens beslut att dra in statligt bistånd till Rwanda analyserar vi endast ett fall då bistånd dras in. För att kunna dra slutsatser om huruvida detta uppfyller målen för svensk utvecklingspolitik behöver vi styrka vårt resultat genom att replikera vår undersökning på andra fall där detta inträffat. I vår undersökning studerar vi dock även mer generella dokument med riktlinjer som kan appliceras på andra länder än Rwanda. Vi menar att eftersom det finns ett ramverk för hur regeringen ämnar agera gällande bistånd och riktlinjer för hur biståndsarbete ska bedrivas, kan detta ses som ett fall som även är representativt för hur den svenska staten ska agera överlag. Detta anser vi bidrar till att vi i viss mån kan generalisera vårt resultat och dra mer allmänna slutsatser.

2 Teori

Vi kommer inleda kapitlet med ett sammandrag av tidigare forskning om bistånd. Detta stycke återkopplas senare till i vår analys och diskussion. Efter sammandraget följer en utförligare förklaring av teorin om economic statecraft.

2.1 Tankar kring bistånd

Knorr hävdar att *"a transfer of resources is 'aid' only if it is strictly unilateral and nothing material or specific is received in return – that is, only if it involves no element of mutuality, bargain or quid pro quo"* (Knorr, 1975, s. 315). Bistånd som bygger enkom på humanism ses generellt som en väldigt liten del av det totala biståndet. Endast när biståndet tar form av katastrofhjälp eller vid svält kan man se behovet av bistånd som den största anledningen för att räcka ut en hjälpande hand, det finns istället andra mer strategiska orsaker (Knorr, 1975, s. 169-170). Morgenthau är inne på en liknande linje när han hävdar att det finns intressen för ett land som bäst tillgodoses via biståndsgivande (Morgenthau, 1962, s. 301). Mycket av det som idag kallas bistånd skulle enligt Morgenthau kunna kallas mutor. Detta då överföringen av pengar eller utförandet av tjänster från en stat till en annan fyller funktionen av ett pris för politiska gattjänster som erhålls eller förväntas erhållas. Allt detta rättfärdigas med argumentet att pengarna eller tjänsterna ska leda till ekonomisk utveckling i mottagarlandet (Morgenthau, 1962, s. 302). Sogge håller en snarlik linje och delar in argumenten för bistånd i kategorierna, socio-politiska, handelsmässiga samt humanitär-etiska (Sogge, 2002, s. 41). Kortsiktiga sociopolitiska argument för bistånd inkluderar att man genom biståndet t.ex. kan försäkra sig om stöd i förhandlingar eller kriser. Långsiktiga sociopolitiska argument för bistånd är att man kan få lojalitet och tillgång till ledarskapet i mottagarlandet, eller vinna acceptans för en strategi eller utveckling i en region. Handelsmässiga kortsiktiga argument är helt enkelt att få tillgång till etableringsmöjligheter på en ny marknad, medan de långsiktiga argumenten handlar om att expandera och skydda ekonomiska intressen i mottagarlandet. De rent humanitära och etiska argumenten för bistånd handlar om att visa empati för människor i nöd, samt att sätta en standard som innebär en ständig respekt för mänskliga rättigheter och empati för alla människor i nöd (Sogge, 2002, s. 41-42). Easterley menar att *"Aid should be directed to where it can do good."* och ställer sig därmed skeptisk till de som menar att bistånd främst är ett instrument som används av givaren i syfte att gynna sig själv (Easterley, 2003, s 40). Frågan är dock inte enbart i vilket syfte som bistånd ges utan också

hur det kan bidra effektivast. En omfattande studie av Burneside och Dollar visar på att bistånd som ges systematiskt och mer villkorligt ökar den påverkan som biståndet har på den ekonomiska utvecklingen i mottagarlandet (Burneside & Dollar, 2000, s. 765). Detta ifrågasätts i sin tur av Svensson som tar motsatt åsikt och istället menar att det är ekonomisk inrikespolitik som är avgörande för hur framgångsrikt biståndet kan påverka den ekonomiska utvecklingen i landet (Svensson, 2003, s. 399).

2.2 Teorin om Economic Statecraft

”Foreign aid is very much like an ordinary commercial exchange transaction in that one party uses economic resources to get another party to change his behavior. Thus, instead of, say, threatening B with military attack in order to get B to do X, A offers B an economic inducement to do X”

David A. Baldwin, 1985, s. 292

Teorin om economic statecraft är en tvärvetenskaplig teori som har sin grund i både politiken och nationalekonomin (Baldwin, 1985). Baldwin menar att studier av statecraft är studier av de instrument som används av maktutövare i deras försök att få andra aktörer att göra något som de annars inte hade gjort (Baldwin, 1985, s. 9). Teorin fokuserar mer specifikt på scenariot då ekonomiska medel används som utrikespolitiska instrument (Baldwin, 1985, s. 3). Baldwin menar att economic statecraft utgörs av tre grundläggande komponenter;

1. Det är en typ av policyinstrument använt med syftet att påverka andra, med andra ord ett medel för att nå ett mål.
2. Det används mer specifikt för att påverka andra internationella aktörer, både stater och andra aktörer.
3. Det används för att förändra den andra aktörens beteende. Beteende kan innefatta uppfattningar, attityder, åsikter, förväntningar eller handlingar.

Samtliga dessa tre komponenter måste uppfyllas och den politiska kvaliteten av agerandet bestäms av i vilken omfattning det ekonomiska instrumentet påverkade den andra partens beteende (Baldwin, 1985, s. 32-33). Det finns enligt teorin flera former av ekonomiska styrmedel som stater kan använda sig av. Dessa kan vara både negativa och positiva i det hänseende att de kan användas som hot och bestraffning eller som belöning och incitament. Ekonomiska styrmedel kan till exempel vara sanktioner, skatter, kvoteringar, subventioner eller bistånd (Baldwin, 1985, s. 41-42). Den totala graden Land A kan påverka Land B beror på värdet av det ekonomiska instrumentet för Land A och B och därigenom de kostnader eller vinster som användandet av instrumentet skulle innebära för båda parter. Enligt teorin om economic statecraft är det därmed svårare att utfärda hot

eller ställa krav som givarland om det skulle påverka givarlandet mer än mottagarlandet om relationen mellan dessa försämrades. Detta då det blir uppenbart att sannolikheten för att hoten verkställs minskar om givarlandet har mycket att förlora på det (Baldwin, 1985, s. 292-293, 306-307).

Enligt Baldwin kan länder använda sig av bistånd för att påverka mottagarlandets agerande och styra dem i den riktning de själva vill, på samma sätt som man traditionellt använder andra former av maktmedel. Därmed ligger det ett grundläggande antagande i teorin gällande bistånd; att det är ett medel använt för att nå ett mål. Baldwin menar vidare att det inte bara är utfärdandet av bistånd utan även nekandet av sådant som kan fungera som påtryckning för att driva en process i önskad riktning. Enligt honom är detta ett försummat men viktigt område att studera då han menar att det även är viktigt att studera de fall då bistånd inte ges eller dras in på grund av att kriterier inte uppfylls. Studerar man fall då bistånd inte ges, eller dras in, kan man nämligen även fokusera på de kriterier som ligger till grund för bistånd men som ofta inte är nedskrivna. Baldwin menar här att det är uppenbart att mottagarländer inte *"biter den hand som föder en"*, med andra ord är det underförstått för samtliga parter att bistånd inte ges till de länder som agerar på ett sätt som ger negativa effekter för givarlandet (Baldwin, 1985, s. 299). Att fokusera på de fall då bistånd dras in eller uteblir stärker med andra ord ytterligare Baldwins antagande om att bistånd inte kan ges villkorslöst.

3 Rwanda

3.1 Bakgrund Rwanda

Rwanda fick sin självständighet från Belgien år 1961. Åren som följde präglades av konflikter mellan de två dominerande folkgrupperna hutu och tutsi, en konflikt som pågått under lång tid och som tidigare spätts på under kolonialtiden. Dessa konflikter trappades upp och resulterade i det brutala folkmord som inträffade 1994. Under tre månader mördades minst 800 000 rwandier, främst tutsier, den grupp som tidigare favoriserats av kolonialmakter, men även moderata hutuer i konflikten. Folkmordet upphörde först då militära styrkor från Front Patriotique Rwandais (FPR), som främst bestod av tutsier men även andra rwandier som gått i exil under kolonialtiden, besegrade hutuextremisterna. Regeringen som upprättades efter folkmordet företrädde av båda folkgrupperna, vicepresidenten och försvarsministern Paul Kagame, var tutsi, medan president och premiärminister var hutu. Under denna övergångsperiod var samarbetet mellan hutu och tutsi problematiskt och resulterade i att både presidenten och premiärministern avgick år 2000. I samband med detta blev Paul Kagame vald president, en post som han innehaft sedan dess. (Nationalencyklopedin. "Rwanda: Självständighet")

3.2 Rwanda idag

Rwanda är idag ett av världens fattigaste länder och brottas ännu med efterdyningarna av folkmordet (Regeringen 3). Rwanda rankas idag på plats 166 av 187 i Transparency Internationals Human Development Index (Transparency International). Vidare är det inte bara de sociala förhållandena i landet som är problematiska. Sida beskriver den demokratiska kulturen i landet som svag, i avsaknad av en organiserad politisk opposition och menar att det regerande partiet har ett väldigt starkt grepp om statsmakten (Sida 2).

Sedan folkmordet har biståndet blivit en allt viktigare del i Rwandas statsbudget. 2011 bestod statsbudgeten av 50 % bistånd (Sida 1). Utländska politiker och organisationer har hyllat den ekonomiska utvecklingen i Rwanda och framhållit landet som en framgångssaga. (Tony Blair Office) Sida skriver bland annat "Rwanda är ett land i stark utveckling" (Sida, 2011, s. 1). Ett bevis på den

positiva utvecklingen är att Rwandas ekonomiska tillväxt de senaste åren legat på 7 - 8 % per år (CIA World Factbook). Landet har fått smeknamnet "donor darling" av media och president Paul Kagame har bland annat framhållits som en visionär av Tony Blair och blivit kallad "en av de största ledarna av vår tid" av Bill Clinton (Smith, 2012-10-10).

Området kring den Stora sjöregionen, som syftar framför allt till Burundi, Rwanda, Uganda och DR Kongo, i Afrika har varit instabilt under en längre period (Regeringen 4). Regionen har varit instabil dels på grund av det rwandiska folkmordet men också på grund av de konflikter som pågår i DR Kongo och som fortsätter påverka länderna i regionen. Det är även andra faktorer som påverkar och som har spätt på det osäkra läget; den extrema fattigdomen, svaga demokratiska institutioner samt en snabb befolkningstillväxt. Efter folkmordet och de efterföljande händelserna i Rwanda 1994 flydde många av de extremister som utförde dåden till DR Kongo. Dessa extremister är idag delar av olika gerillagrupper som stridit i östra DR Kongo under flera år (Nationalencyklopedin. "Kongokrigen").

2012 publicerades en rapport av Expertgruppen under FN:s säkerhetsråds sanktionskommitté om rwandisk inblandning i konflikten i DR Kongo (United Nations, 2012). De lade även fram bevis för att den rwandiska staten gav ekonomiskt stöd till gerillagruppen M23. M23 består av före detta kongolesiska soldater som nu slåss mot den kongolesiska staten. Rörelsen bildades i april 2012 och våldet har under året trappats upp allt mer. Den 20 november 2012 tog gruppen kontroll över Goma, en stad i östra DR Kongo med cirka en miljon invånare. Konflikten har eskalerat efterhand och FN beräknar att mer än 140 000 civila tvingats fly från sina hem på grund av konflikten (UN News Centre). Den rwandiska statens agerande fördöms av bland annat FN och EU som ser mycket allvarligt på händelsen och inte utesluter att ytterligare åtgärder vidtas (Sida 3). Resultatet av rapporteringen är även att flera av Rwandas bidragsgivare, till exempel EU som varit den enskilt största biståndsgivaren tidigare, Tyskland och Storbritannien dragit in biståndet eller delar av biståndet till Rwanda (Smith, 2012-09-27). Den svenska regeringen valde relativt tidigt, under sommaren 2012, att hålla inne statligt bistånd till Rwanda. (Regeringen 5) Då slutrapporten publicerades under hösten har regeringen valt att fortsätta hålla inne det bistånd som går till Rwanda via statliga kanaler (Regeringen 2).

3.3 Relationen mellan Sverige och Rwanda

Relationen mellan Sverige och Rwanda har tidigare varit god och Sverige har åtnjutit ett betydande förtroende i Rwanda, främst på grund av att det inte finns något kolonialt förflutet och på grund av att Sverige var tidigt med att ge humanitär hjälp efter folkmordet (Utrikesdepartementet, mars 2010, s. 1-2). Sverige inledde sitt samarbete med Rwanda direkt efter folkmordet 1994. Biståndet som gavs då gick främst till att täcka mer humanitära behov men i takt med att Rwanda utvecklats har både Sveriges engagemang och samarbetet mellan

länderna ökat väsentligt (Regeringen 3). Sammanlagt har Sverige givit cirka 1,9 miljarder kronor i bistånd till Rwanda sedan folkmordet (Open Aid). Syftet med biståndet har utvecklats efterhand beroende på vilket behov som Rwanda upplevts ha haft. Efter att den akuta humanitära krisen var över ändrades biståndet till att bidra till uppbyggnad av ett fredligt och demokratiskt samhälle. Det är främst utvecklingssamarbetet som präglar relationen mellan de båda länderna även om det också finns andra mindre förbindelser som till exempel innefattar handel, migration och miljö (Regeringen 3).

4 Biståndsgivaren Sverige

I detta kapitel presenteras de dokument som ligger till grund för vår analys och som vi blev hänvisade till när vi kontaktade regeringen för att få information om vilka underlag som användes vid beslut om indraget bistånd till Rwanda. De dokument som utförligare kommer att beskrivas är först och främst propositionen med namnet Gemensamt ansvar: Sveriges politik för global utveckling (PGU), vilken är grundbulten för svensk utvecklingspolitik och som antogs av Sveriges riksdag år 2003 med stöd av alla partier i riksdagen (Sida 4, prop. 2002/03:122, s. 1). Vi kommer även att presentera skrivelsen med namnet Sveriges politik för global utveckling, som upprättades av den nya borgerliga regeringen utifrån PGU:n och som kan ses som en utveckling av det svenska biståndsarbetet. De två dokumenten styr både det svenska utvecklingssamarbetet och inriktningen på Sidas arbete. (Sida 4, skriv. 2007/08:89, s. 1-2).

Det bilaterala biståndet till Rwanda befinner sig i kategorin långsiktigt utvecklingssamarbete (Regeringen 6). Vi kommer att förklara mer specifikt hur det svenska bilaterala långsiktiga utvecklingssamarbetet med Rwanda är utformat genom att presentera samarbetsstrategin för Rwanda 2010 - 2013. Samarbetsstrategier upprättas för alla enskilda regioner och länder som Sverige har ett utvecklingssamarbete med och är det dokument som främst styr det svenska biståndsarbetet i landet. Dessa grundar sig på den ovan nämnda PGU:n och anpassas efter varje enskilt land. (Utrikesdepartementet, juni 2010). Vi kommer avsluta kapitlet med att presentera rapporten som upprättats för en halvtidsöversyn av den svenska samarbetsstrategin.

4.1 Övergripande mål för svensk utvecklingspolitik

4.1.1 Proposition från 2003

Målet för den svenska politiken för global utveckling är att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Syftet med politiken är vidare att visa solidaritet med människor i andra länder då vi alla har ett gemensamt ansvar (prop. 2002/03:122, s. 18). Två perspektiv ska genomsyra denna politik; fattiga människornas perspektiv och ett rättighetsperspektiv. Fattigas perspektiv på utveckling ska präglade PGU:n då man ser det som fundamentalt att det är utifrån de fattigas egna

perspektiv, behov och förutsättningar som man kan underlätta utveckling. Rättighetsperspektivet betonar att människors rättigheter skall vara grundstommen för de åtgärder som vidtas för att bidra till rättvis och hållbar utveckling (prop. 2002/03:122, s. 20-21). Dessa två perspektiv ska vara vägledande vid prioriteringar och utformningen av den förda svenska politiken (prop. 2002/03:122, s. 21-22). Det övergripande målet, att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling, är formulerat så att de ska kunna gälla för olika politikområden. Det har även brutits ner i konkreta huvudmål. Politiken skall främja och präglas av:

1. Respekt för de mänskliga rättigheterna
2. Demokrati och god samhällsstyrning
3. Jämställdhet mellan kvinnor och män
4. Hållbart nyttjande av naturresurserna och omsorg om miljön
5. Ekonomisk tillväxt
6. Social utveckling och trygghet
7. Konflikthantering
8. Globala gemensamma nyttigheter

Propositionen föreskriver även att Sverige bör ”föra en sammanhållen politik för global utveckling” (prop. 2002/03:122, s. 33). Detta innebär att man tar ett helhetsgrepp på utvecklingen och att samtliga politikområden därför inkluderas i genomförandet av de åtgärder som krävs för att uppnå en rättvis och hållbar utveckling i vår omvärld. Det är således en mer samlad politik för utveckling som man eftersträvar, både på ett nationellt plan där man betonar vikten av att aktörer på olika nivåer i samhället strävar mot samma mål men även på ett internationellt plan där EU:s betydelse betonas (prop. 2002/03:122, s. 31, 51-53).

Vidare fokuserar propositionen mer specifikt på Sveriges internationella utvecklingssamarbete. Enligt PGU:n ska Sverige bedriva ett effektivt utvecklingssamarbete med fokus på de fattigaste länderna. Målet för det svenska utvecklingssamarbetet är att avskaffa fattigdomen och att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor. PGU:n pekar på att grunden för insatserna inom utvecklingssamarbetet måste vara de nationella strategier de enskilda samarbetsländerna har (prop. 2002/03:122, s. 58). Vidare måste utvecklingssamarbetet utgå från att förutsättningarna och behoven för arbetet skiftar utifrån vilket land som står i fokus. Utvecklingssamarbete kan inte utformas enligt någon allomfattande modell då behov och förutsättningar för samarbetet förändras kontinuerligt. Snarare måste det kunna anpassas efter en rad olika situationer och efter de förhållanden som finns i landet i fråga. Dock ska själva inriktningen på utvecklingssamarbetet präglas av och främja de åtta huvuddrag som presenterades i stycket ovan och som styr den svenska politiken för global utveckling (prop. 2002/03:122, s. 60). De instrument som utarbetas och används för utvecklingssamarbeten med enskilda länder ska med andra ord ge en helhetsbild av för svensk politik och svenskt samarbete med landet i fråga.

Möjligheten att nå faktiskt resultat ska vara det som avgör storlek och omfattning av samarbetena med enskilda länder. Dock ska svenskt utvecklingsamarbete utgå från de värden och erfarenheter Sverige har för att kunna utnyttja egna komparativa fördelar. De åtaganden som respektive part har i samarbetena måste även framgå tydligt. Om det däremot saknas förutsättningar för ett vidare meningsfullt samarbete bör samarbetet avbrytas (prop. 2002/03:122, s. 64).

4.1.2 Skrivelse från 2008

Regeringens skrivelse från 2008 markerar en nystart för den svenska politiken för global utveckling (skriv. 2007/08:89, s.1). Skrivelsen baseras på resultat som visar på hur Sverige, inom ramen för olika politikområden, bidragit till en rättvis och hållbar utveckling inom politiken för global utveckling. Detta sedan den förra skrivelsen presenterades för riksdagen i maj 2006. Det har visat sig att svenska ansträngningar lett till positiva resultat inom många områden. Redovisningen visar dock att det har saknats ett fokus och en strategisk styrning av den globala utvecklingspolitiken. Det har vidare visat sig svårt att utvärdera hur samstämmigheten har utvecklats och hur olika politikområden har samverkat för att bidra till det svenska samlade bidraget. Slutsatsen är även att det höga antalet mål och möjligheten att följa upp dessa också har begränsat den svenska politiken för global utveckling (skriv. 2007/08:89, s.56-63).

Regeringen vill med den nya skrivelsen avisera en nystart som betonar vikten av samstämmighet och samverkan och som konkretiserar hur detta ska bidra till en mer effektiv biståndspolitik. Det poängteras att avsaknaden av en samlad utvecklingspolitik kan leda till målkonflikter och att olika politikområden motverkar varandra (skriv. 2007/08:89, s. 5-8). Regeringen har vidare vidtagit åtgärder för att effektivisera biståndet. En tydligare mål- och resultatstyrning, riktlinjer för bilaterala samarbetsstrategier, en policy för biståndsfinansierad aktörssamverkan samt en strategi för det multilaterala utvecklingsamarbetet ska bidra till att biståndet är bättre rustat att tillsammans med andra politikområden hantera globala utmaningar (skriv. 2007/08:89, s. 11).

Målet för den globala utvecklingspolitiken kommer även fortsättningsvis vara att bidra till en rättvis och hållbar utveckling. De två perspektiv som ska influera politiken är fortfarande rättviseperspektivet och fattiga människors perspektiv (skriv. 2007/08:89, s.7). Vad som avses med en rättvis global utveckling är respekt för demokrati och de mänskliga rättigheterna och att detta bäst uppnås genom ekonomisk tillväxt. Ekonomisk tillväxt är i sin tur centralt för fattigdomsbekämpningen då det är just brist på resurser som är en viktig aspekt i fattigdomen, och tillväxten leder till ökade resurser. Det finns inga exempel på framgångsrik fattigdomsbekämpning i frånvaro av ekonomisk tillväxt. En hållbar global utveckling innebär att de resurser som nyttjas ska göras så på ett sätt som är långsiktigt effektivt och hållbart och på så vis säkerställer att framtida generationer även får tillgång till förmåga att uppfylla sina behov (skriv.

2007/08:89, s. 5). Regeringen har valt ut sex globala utmaningar som kommer att fokuseras på under kommande mandatperiod (skriv. 2007/08:89, s.13);

1. Förtryck
2. Ekonomiskt utanförskap
3. Migrationsströmmar
4. Klimatförändringar och miljöpåverkan
5. Konflikter och sviktande situationer
6. Smittsamma sjukdomar och andra hälsohot

Inom dessa sex utmaningar har regeringen identifierat arton fokusområden. För varje fokusområde har ett mål formulerats som ska ange inriktningen på det fortsätta utvecklingsarbetet (skriv. 2007/08:89, s. 50).

4.2 Mål för utvecklingssamarbetet med Rwanda

4.2.1 Samarbetsstrategi Rwanda 2010-2013

Utvecklingssamarbetet med Rwanda syftar till att bidra till att uppfylla de mål som finns i Sveriges politik för global utveckling samt bidra till Rwandas egen fattigdomsstrategi (Utrikesdepartementet, mars 2010, s. 1-2). Det övergripande målet för det svenska utvecklingssamarbetet med Rwanda är vidare:

1. Minskad fattigdom och stärkta förutsättningar för hållbar fred och försoning
2. En fördjupad demokrati
3. Respekt för de mänskliga rättigheterna

De sektorer som det svenska utvecklingssamarbetet fokuserar på i Rwanda är demokrati och mänskliga rättigheter, miljö och naturresurser, marknadsutveckling samt forskning (Utrikesdepartementet, mars 2010, s. 1-2). Erfarenheter har visat på ett positivt resultat, Rwanda har kapacitet att utnyttja internationellt bistånd effektivt vilket har lett till att tidigare resultat av det svenska stödet överlag har varit positivt. Volymen för det svenska utvecklingssamarbetet kommer sammantaget bli cirka 180 miljoner kronor per år. I detta stöd är dock eventuell humanitär stöd ej inräknat (Utrikesdepartementet, mars 2010, s. 2).

Andelen svenskt bistånd som använder landets egna system ska enligt strategin för 2010-2013 öka för att stärka biståndseffektiviteten (Utrikesdepartementet, mars 2010, s. 1). Därför är det övergripande svenska målet för samarbetet nära kopplat till Rwandas egen fattigdomsstrategi. Denna lyfter fram ekonomisk tillväxt som främsta instrumentet för att bekämpa fattigdomen i

landet och kallas Economic Development and Poverty Reduction Strategy 2009-2013 (EDPRS). Denna strategi är i sin tur ett ramverk för att uppnå Vision 2020, ett mål som syftar till att Rwanda ska vara ett medelinkomstland år 2020 (Utrikesdepartementet, mars 2010, s. 2). För att nå det övergripande målet för det svenska utvecklingssamarbetet, ska samarbetet med Rwanda syfta till att stödja det ovan nämnda EDPRS. Ett mål är att 75 procent av biståndet som riktas mot offentlig verksamhet ska gå till nationella system för genomförande och uppföljning (Utrikesdepartementet, mars 2010, s. 3).

I samarbetsstrategin uppmärksammas att indragning av bistånd kan ha en negativ effekt på den positiva utveckling som hittills skett i Rwanda. Detta i ett sammanhang där omvärldens påverkan på Rwanda diskuteras och mer specifikt den ekonomiska kris som för närvarande råder i västvärlden och som innebär minskade handelsvolym, turistströmmar och även minskat bistånd (Utrikesdepartementet, mars 2010, s. 11). I strategin betonas även att Rwanda har en central roll som fredsbevarare i den instabila Stora sjöregionen. Det är enligt strategin därför angeläget att se till att Rwanda verkar för att lösa den konflikt som råder och fokuserar på att avvärja de aktiva militära grupper som verkar i området och återintegrera dem i samhället (Utrikesdepartementet, mars 2010, s. 13).

Samarbetsstrategin innehåller även tre olika scenarier som kan påverka utvecklingen av utvecklingssamarbetet mellan Sverige och Rwanda (Utrikesdepartementet, mars 2010, s. 8-9). Det positiva scenariot skulle innebära fred och stabilitet i Stora sjöregionen och att Rwanda varit en bidragande faktor till detta, att ett fritt presidentval genomförs 2010 samt att respekten för mänskliga rättigheter stärks. Ett positivt scenario skulle också innebära att regeringen gör framsteg i sitt arbete med EDPRS. Ett status quo-scenario skulle innebära att Rwanda är med och bidrar till en positiv utveckling i den Stora sjöregionen samt att relationen mellan Rwanda och DR Kongo förbättras. Mänskliga rättigheter skulle inte respekteras fullt ut men en positiv utveckling skulle sakta ske även här. Detta scenario skulle också innebära att regeringen gör framsteg i sitt arbete med EDPRS. I ett negativt scenario skulle oroligheterna i östra DR Kongo öka och Rwanda skulle misstänkas vara inblandad i denna utveckling. Presidentvalet 2010 skulle också blotta interna konflikter i landet och bidra till att respekten för mänskliga rättigheter undergrävs. Det negativa scenariot skulle även innebära att det nationella ägarskapet av EDPRS undergrävs. Det svenska biståndet kommer under strategiperioden anpassas efter vilket av de tre nämnda scenarier som visar sig bäst stämmer överens med det händelseförlopp som utspelar sig i verkligheten. Om ett positivt scenario stämmer bäst skulle eventuellt direkt budgetstöd kunna upptas igen efter ett regeringsbeslut. Status quo-scenariot skulle innebära att program- och projektstöd för genomförandet av Rwandas fattigdomsstrategi ges, både genom staten och det civila samhället. Ett negativt scenario skulle innebära att det totala stödet till Rwanda minskar, att stödet från stat till stat begränsas samt att utvecklingssamarbetet genomförs i form av projektstöd och via stöd till det civila samhället (Utrikesdepartementet, mars 2010, s. 8-9).

4.2.2 Strategirapport Rwanda 2010-2011

En halvtidsöversyn över samarbetsstrategin för 2010 - 2013 genomfördes i maj-juni 2011 och i denna rapport sammanfattas resultaten av det svenska biståndet hittills. I rapporten poängteras att Rwandas utveckling är stark och att landet på ett ambitiöst sätt har implementerat en strategi för att bekämpa fattigdomen i landet. Det betonas även att det svenska bidraget till utvecklingen är strategiskt men modest vilket innebär att det är svårt att se huruvida sektormålen uppfyllts då biståndsallokeringen inte står i proportion till målen. Rwanda har fått cirka 180 miljoner kronor utbetalade per år av Sverige under perioden (Sida, 2011, s. 1).

Det svenska bidraget är i enlighet med samarbetsstrategin inriktat på sektorerna demokrati och mänskliga rättigheter, miljö och naturresurser, marknadsutveckling och forskning. Det har visat sig att programinsatser inom områdena miljö och naturresurser, marknadsutveckling och forskning fungerat väl och gett positiva resultat (Sida, 2011, s. 1). Däremot så har utvecklingen inom sektorn demokrati och mänskliga rättigheter varit problematisk. Främst på grund av presidentvalet som genomfördes 2010, då det rapporterades om att yttrandefriheten i landet minskade. Dock har situationen tack vare olika reformer sakta börjat se ljusare ut och en positiv utveckling kan numera skönjas (Sida, 2011, s. 2).

Målen för biståndseffektivitet har i viss mån uppnåtts. Ett mål var att 75 % av det utbetalda biståndet skulle gå genom offentlig sektor. 2010 kanaliserades 55 % av det utbetalda biståndet till nationella program. Under de åtta första månaderna för 2011 var motsvarande siffra 79 % (Sida, 2011, s. 15). I samarbetsstrategin fanns inga mål för dialogfrågor, trots det har dialog mellan parterna förts på nästan daglig basis. Det har visat sig att Sveriges synpunkter, tack vare den goda relation som länderna har, haft stort genomslag inom de programområden som strategin fokuserat på (Sida, 2011, s. 16).

Sammanfattningsvis har samarbetsstrategin med Rwanda i hög grad bidragit till de två prioriteringarna som styr Sveriges biståndspolitik. Den tydliga inriktningen på fattigdomsbekämpning i landet bidrar till att skapa möjligheter för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor. Sveriges bidrag till rättighetsperspektivet är främst baserat på sektorn för demokrati och mänskliga rättigheter. Trots att resultaten inom sektorn varit skiftande är ambassaden i Rwanda förvissad om att de program som stöttats haft en positiv inverkan (Sida, 2011, s. 18). Rapporten nämner dock tre faktorer som de uppmärksammat och som kan komma att påverka utvecklingssamarbetet negativt; en potentiell negativ utveckling inom området för demokrati och mänskliga rättigheter, säkerhetssituationen i Burundi och DR Kongo samt den höga befolkningstillväxten. Det rapporteras att inga dramatiska förändringar inom dessa områden skett under utvärderingsperioden, det går dock att utläsa en svag positiv utveckling (Sida, 2011, s. 18).

4.3 Kritik riktad mot utformningen av Sveriges utvecklingspolitik

Viss kritik har riktats mot utformningen av den svenska utvecklingspolitiken, bland annat i en utvärdering gjord av statskontoret. Denna visar att de samlade mål och riktlinjer som finns för svensk utvecklingspolitik är omfattande. Detta i kombination med att det saknas en klar målhierarki som talar om hur olika strategier och områden relaterar till varandra försvårar den praktiska implementeringen av utvecklingssamarbetet (Statskontoret, 2012, s. 121). Ett praktiskt exempel är ansvarsområdet bilateralt utvecklingssamarbete, vilket Rwanda ingår i, där det finns följande regler och mål:

- Att enligt politiken för global utveckling och samstämmighet, vilken omfattar sex globala utmaningar, bidra till en rättvis och hållbar global utveckling.
- Att inta två grundläggande perspektiv – rättighetsperspektivet och fattiga människors perspektiv på utveckling.
- Att se till ett generellt biståndspolitiskt mål, vilket innebär att man ska skapa förutsättningar för fattiga människor att själva förbättra sina livsvillkor.
- Att se till tre tematiska prioriteringar – demokrati och mänskliga rättigheter, jämställdhet och kvinnors roll i utveckling samt klimat och miljö.
- Att se till de mål som preciserats i tolv olika ämnespolicyer.
- Att se till mål som finns i tio tematiska strategier för olika typer av insatser, t.ex. för humanitärt stöd och forskningssamarbete.
- Att se till mål för varje av de 32 samarbetsländerna och för de 5 regionerna.

Gällande samarbetsstrategin med Rwanda så räknade man fram att den innehöll 61 krav eller mål (Statskontoret, 2012, s. 122). Trots att Skrivelsen från 2008 ville markera en nystart för utvecklingssamarbetet som präglades av effektivitet och fokus på resultat, visar utvärderingen på att det är mycket kvar att göra. Även resultatuppföljningen är bristande då ett stort fokus inom utvecklingsarbetet ligger på redovisning av uppnådda resultat på kort sikt, trots att de svenska biståndsinsatserna oftast har effekt på längre sikt. Det har också visat sig att samarbetsstrategierna stundtals saknar nedbrytbara och mätbara mål vilket försvårar uppföljningen och utvecklingen av samarbetet (Statskontoret, 2012, s. 126-127).

5 Analys

Vår analys utgår ifrån de frågeställningar och hypoteser som presenterades i introduktionen. Vidare är kapitlet strukturerat utefter dessa och uppdelat i två delar som besvarar respektive fråga. För att besvara frågan om huruvida man kan förklara den svenska regeringens beslut att dra in statligt bistånd till Rwanda utifrån teorin om economic statecraft har vi utgått ifrån de tre grundläggande kriterier som Baldwin menar måste uppfyllas för att ett agerande ska kunna klassificeras som economic statecraft. Dessa kriterier är:

1. Det är en typ av policyinstrument använt med syftet att påverka andra.
2. Det används för att påverka andra internationella aktörer.
3. Det används för att förändra den andra aktörens beteende.

Den andra frågan besvaras utifrån tidigare presenterade dokument som styr den svenska PGU:n och utvecklingssamarbetet med Rwanda. Dessa har analyserats för att besvara frågan om den svenska regeringens beslut ligger i linje med de mål som formulerats för svensk utvecklingspolitik.

5.1 Economic statecraft applicerat på den svenska regeringens beslut

Det första kriteriet tar fasta på att bistånd, för att kunna klassificeras som economic statecraft, inte är ett mål i sig utan ett medel för att nå ett mål. I PGU:n går det att läsa att målet med svensk utvecklingspolitik är att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Detta kan uttolkas som att den svenska regeringen vill påverka världen i en riktning som stämmer överens med regeringens egna uppsatta mål. Med andra ord, att ge bistånd är inte slutmålet utan detta är utvecklingen som biståndet leder till. I PGU:n poängteras det att även enskilda strategier för svenska utvecklingssamarbeten ska ge en helhetsbild av förd svensk politik. Vidare går det att utläsa att Sverige bör ”föra en sammanhållen politik för global utveckling”. Detta för att regeringen anser att utveckling ej sker med hjälp av enskilda faktorer utan istället beror på en positiv samverkan mellan flera olika faktorer. Med andra ord är indragning av bistånd ett av instrumenten som regeringen använder sig av för att bedriva sin utvecklingspolitik i en önskvärd riktning.

Det andra kriteriet menar att det ekonomiska styrinstrumentet måste användas i syfte att påverka en annan aktör. I PGU:n står det skrivet att de åtaganden som respektive part har i utvecklingssamarbetet måste framgå tydligt och att om

förutsättningar för vidare meningsfullt samarbete saknas, bör samarbetet avbrytas. Detta indikerar att det stoppade biståndet till Rwanda kan ses som en tydlig markering då den svenska staten inte fått vad som förväntats i gengäld av den andra aktören. Det stärker teorins förklaringskraft då det tydligt visar på att bistånd inte enbart handlar om en givare och en mottagare utan att det snarare finns två aktörer som båda ska leverera någon form av prestation. Samarbetsstrategin upprättad för Rwanda är också en indikation på att syftet med biståndet är att påverka en annan aktör, i detta fallet Rwanda. I strategin går det att utläsa ett antal mål som biståndet ska leda till. Det finns även tre olika scenarier som skulle kunna påverka samarbetet mellan länderna. Dessa är helt baserade på i vilken riktning Rwanda utvecklas och huruvida detta överensstämmer med de mål som satts upp för samarbetet. Även detta indikerar att både kriteriet nummer ett och två uppfylls, Sverige vill påverka Rwandas utveckling med hjälp av det utbetalda biståndet.

Det svenska beslutet att dra in biståndet skedde relativt tidigt, dock under en period då även stora bidragsgivare som Tyskland, Storbritannien och EU dragit in sitt bistånd till Rwanda. Man kan spekulera kring huruvida beslutet togs som en del i en process att influera ytterligare länder att säga upp sitt bistånd, eller i en process där Sverige var landet som blev influerat och påverkat av andra länders agerande. Rwandas inblandning i DR Kongo har uppmärksammats internationellt av stora ekonomier som Sverige, ett litet och exportberoende land, i sin tur har ett beroende till. Detta kan ha inneburit att den svenska regeringen såg detta som en möjlighet att markera att Sverige trots allt är ett land att räkna med inom internationella sammanhang. Relationen till Rwanda är inte vital för Sverige vilket ytterligare stärker möjligheten för Sverige att använda sig av beslutet för att skapa sig internationell goodwill. Denna möjlighet uppmärksammas även av Baldwin i följande citat "*Changing the behavior of the embargoed state may indeed be - and often is - more important than influencing the perceptions and attitudes of onlookers; but sometimes the reverse is true.*" (Baldwin, 1985, s. 17).

Regeringens beslut om indragning av statligt bistånd till Rwanda skulle utifrån Baldwins teori kunna ses som ett negativt ekonomiskt styrinstrument, en typ av bestraffning då Rwanda inte agerat enligt den svenska regeringens agenda. Baldwin menar också att det inte bara är utfärdandet av bistånd utan även nekandet av sådant som kan fungera som påtryckningsmedel för att driva en process i önskad riktning. Indragningen skulle då, enligt det tredje kriteriet, kunna ses som ett försök av den svenska regeringen att påverka Rwandas agerande och som en förevisning av att bistånd inte ges villkorslöst utan att den svenska staten förväntar sig något i gengäld. Sveriges biståndsminister uttalande om att regeringen håller inne biståndet till Rwanda, på grund av att man ser allvarligt på den rwandiska inblandningen i östra DR Kongo talar också för detta. Uttalandet i konjunktion med att storleken som det totala biståndet till Rwanda har i Rwandas statsbudget gör att det inte är orimligt att tänka sig att Sverige tillsammans med övriga länder som håller inne bistånd till Rwanda, försökt påverka Rwanda i den mening att man vill se ett stopp på inblandningen i östra DR Kongo. Vad som är fundamentalt för teorin om economic statecraft är trots allt att part A med ett maktmedel, försöker påverka part B genom att ge ekonomiska incitament att göra

på det sättet som part A vill. Detta kan man inom rimlighetens gränser hävda att Sverige försökt göra, tillsammans med övriga länder som drog in biståndet. Detta då det är rwandisk inblandning i östra DR Kongo och stöd till M23 som anges som anledning till det indragna biståndet. En rimlig slutsats blir då att om själva anledningen till det indragna biståndet inte längre existerar, finns heller ingen anledning att hålla inne biståndet längre, och således bör det finnas ett klart incitament utställt av bland andra Sverige till Rwanda att förändra sitt beteende.

Utöver att se närmre på de ovan diskuterade kriterier som förutsätts vara uppfyllda för att ett instrument ska kunna klassificeras som economic statecraft finns det andra aspekter att ta hänsyn till som kan tala för att teorin om economic statecraft kan förklara den svenska regeringens beslut. Sverige har bistått Rwanda med stöd under en längre period och betalat ut cirka 1,9 miljarder i bistånd till Rwanda sedan folkmordet. Att därför kunna redovisa ett positivt utfall är viktigt för regeringen, särskilt som regeringen under det senaste decenniet har drivit igenom ett omfattande reformeringsarbete för att kunna säkerställa biståndseffektivitet. Detta i kombination med att samarbetet med Rwanda tidigare har fungerat väl ökar incitamenten ytterligare att kunna påvisa en positiv utveckling i landet. Då 50 % av Rwandas statsbudget utgörs av bistånd är Rwanda förhållandevis känsligt inför förändringar i storleken på biståndet som landet får. Teorin om economic statecraft menar att det är enklare att utfärda hot eller ställa krav som givarland om relationen är av mindre vikt för givaren än mottagaren. Därför kan Sverige genom att ställa in sitt bistånd påverka Rwanda. Relationen mellan de båda länderna har främst präglats av utvecklingssamarbetet och Sverige kan därför, på grund av den beroendesituation som Rwanda innehar, vidta åtgärder utan att ta hänsyn till konsekvenser som en eventuellt försämrad relation skulle medföra.

Faktumet att Rwanda använt sig av statliga medel för att stödja en gerillagrupp och på så sätt bidragit till att spä på en konflikt i en instabil region, är den uppgivna anledningen till att den svenska regeringen dragit in det statliga biståndet till Rwanda. Det är dock inte självklart att den svenska statens beslut att dra in biståndet till Rwanda måste ses som ett politiskt instrument. Easterley skulle till exempel hävda att bistånd inte behöver vara till för att gynna givaren. Det går dessutom att hävda att beslutet snarare fattats för att inte Sverige indirekt skulle bidra till konflikten i östra DR Kongo via rwandiska regeringen med biståndspengar. Det går också att hävda att en förklaring skulle kunna vara att den svenska regeringen ansåg att de medel som betalas ut till den rwandiska regeringen skulle kunna allokeras effektivare till ett annat samarbetsland. Studien av Burnside och Dollar pekar trots allt på att en mer systematisk och villkorlig biståndspolitik är den som får störst effekt. Detta kan ses som rimligt då den svenska regeringen vill bedriva så effektivt bistånd som möjligt. En rwandisk motprestation behöver med andra ord inte vara syftet med beslutet.

5.2 Ett beslut i linje med mål för svensk utvecklingspolitik?

I denna analys undersöker vi om den svenska regeringens beslut om indragning av statligt bistånd till Rwanda går i linje med de mål som formulerats för svensk utvecklingspolitik. Vi analyserar först de mål som finns upprättade för svensk utvecklingspolitik genom att studera de generella mål som tidigare presenterades för att därefter gå in mer på de landspecifika målen som upprättats i samarbetsstrategin. För att undvika att det blir spekulationer om hur beslutet kommer att påverka Rwandas framtida utveckling kommer strategirapporten som utvärderar genomförandet av samarbetsstrategin inkluderas i analysen. Genom denna halvtidsöversyn kan vi utläsa vilka resultat som de programinsatser som utgjort biståndet till Rwanda haft hittills och därmed avgöra om beslutet kommer att påverka målen positivt eller negativt.

5.2.1 Beslutet utifrån svensk politik för global utveckling

I PGU:n går det att utläsa att Sverige bör föra en sammanhållen politik för global utveckling, detta innebär att samtliga politikområden som innefattas i den svenska utrikespolitiken; bland annat handelspolitiken, migrationspolitiken och biståndspolitikerna, ska främja och bidra till samma mål. Detta mål ska baseras på solidaritet med fattiga och utsatta människor i andra länder och insikten om det gemensamma ansvaret för världens framtid. Målet är att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Går beslutet om att dra in statligt bistånd till Rwanda i linje med detta mål? För att utvärdera detta måste vi först och främst konkretisera vad som menas med en rättvis och hållbar global utveckling. Skrivelsen från 2008 förklarar att respekt för demokrati och mänskliga rättigheter innebär en rättvis utveckling och att denna även måste präglas av ekonomisk tillväxt då det inte finns framgångsrika exempel på fattigdomsbekämpning i frånvaro av ekonomisk tillväxt. Vidare innebär en hållbar global utveckling att de resurser som nyttjas ska göras så på ett sätt som är långsiktigt effektivt och hållbart. En av de sektorerna som fokuseras på i samarbetsstrategin för 2010-2013 är miljö- och naturresurser varvid ett sektormål är att bidra till ett effektivare och mer hållbart utnyttjande av naturresurserna. Dock har det visat sig att det svenska bidraget inom sektorn inte varit tillräckliga för att resultat ska kunna rapporteras gällande sektormålet om effektivare och mer hållbart utnyttjande av naturresurserna. Beslutet att stoppa statligt bistånd till Rwanda påverkar därmed inte målet att bidra till en hållbar global utveckling.

Hur påverkar då beslutet att bidra till en rättvis global utveckling? De svenska insatserna i Rwanda gällande demokrati och mänskliga rättigheter kan enligt strategirapporten inte vara annat än begränsade, detta då det först och främst är inhemska politiska faktorer som påverkar denna utveckling och avgör om strategimålen uppnås eller ej. Samtidigt visar strategirapporten på att svenska

insatser för att bidra till målet inneburit en positiv utveckling i landet och att till exempel transparensen inom statliga institutioner ökat. Dock är målet för PGU:n en rättvis global utveckling, utvecklingen i Rwanda måste därför ställas mot utvecklingen i hela regionen. Den rwandiska regeringens bidrag till gerillagrupperna M23 har lett till våldsamma konflikter och att demokrati och mänskliga rättigheter förbises i hög grad. En konflikt uppstår då man måste utvärdera huruvida det är rimligt att fortsätta stödja den rwandiska regeringens försök att bygga upp ett mer demokratiskt samhälle trots att regeringen samtidigt bidrar till att underminera den demokratiska utvecklingen i den Stora sjöregionen. Den ekonomiska tillväxten är ytterligare en aspekt att ta hänsyn till. Landets tillväxt har under en period legat på 7-8 %, dock har statsbudgeten utgjorts av cirka 50 % bistånd vilket möjliggjort för den rwandiska staten att bedriva en framgångsrik utvecklingspolitik. Den rwandiska regeringen har genomfört en mängd ambitiösa program för att bekämpa fattigdomen i landet och rekordminskat antal fattiga. Sverige har bidragit till det statliga fattigdomsprogram som anses vara en viktig bidragande faktor till denna utveckling. En direkt effekt av beslutet att dra in statligt bistånd till Rwanda blir därmed att man fräntar den rwandiska regeringen fortsatta möjligheter att i samma mån driva dessa projekt.

PGU:n tar även upp det svenska internationella utvecklingssamarbetet. Enligt denna ska fokus ligga på de fattigaste länderna och målet ska vara att avskaffa fattigdomen och att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor. Detta mål går direkt att koppla till den ekonomiska tillväxt som anses vara en del av det övergripande målet om en rättvis global utveckling som diskuterats i tidigare stycke. Rwanda är ett fattigt land vars ekonomiska utveckling gått framåt de senaste åren. Beslutet kan därmed anses ha en negativ påverkan på den svenska regeringens möjlighet att bidra till att avskaffa fattigdomen i världen. Samtidigt kan man inte utesluta det faktum att konflikter i samhället leder till förödande effekter för ekonomin. Konflikter och strider bidrar heller inte till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor, istället har konflikterna i östra DR Kongo lett till att över 140 000 människor tvingats lämna sina hem.

5.2.2 Beslutet utifrån svenskt utvecklingssamarbete

Samarbetsstrategin ställer upp mer specifika mål för samarbetet med Rwanda än de generella som finns i PGU:n. De övergripande målen för samarbetet med Rwanda är: minskad fattigdom, stärkta förutsättningar för hållbar fred och försoning samt ökad respekt för de mänskliga rättigheterna. Inställda utbetalningar till den rwandiska regeringen som misstänks spä på konflikter i området genom stöd till M23 kan svårligen strida mot det övergripande målet stärkta förutsättningar för hållbar fred och försoning, då stöd till en gerilla snarare spår på konflikter i regionen. Det är således inte orimligt att ställa in biståndet, när samarbetsstrategin lägger vikt vid att Rwanda bör fungera som en regional fredsbevarare, verka för att lösa den konflikt som råder i regionen, avvärja miliser i området samt att Rwanda har ett ansvar gentemot övriga parter i

regionen. I och med stödet till M23, som FN-rapporten pekar på, framstår inte konfliktlösning och avvärjning som de centrala dragen i Rwandas agerande. Målet för programmet var att bidra till fred och säkerhet i Stora sjöregionen genom demobilisering och återanpassning av beväpnade rwandiska grupper. Gällande minskad fattigdom, visar ovanstående stycken på att möjligheten att nå delmålet minskat. Detta då, som nämns i 5.2.1, den rwandiska statens eget fattigdomsbekämpande program nu inte ges mer svenskt bistånd. Således innebär beslutet om indraget svenskt bistånd att möjligheterna till att minska fattigdomen i Rwanda, om inte minskar, så åtminstone påverkas. Strategirapporten visar att målet gällande ökad respekt för de mänskliga rättigheterna har haft blandat resultat. Ett antal insatser har genomförts inom detta område och precis som vi nämnde i diskussionen i 5.2.1 är det problematiskt att utvärdera huruvida beslutet kommer att ha en positiv eller negativ effekt på främjandet av mänskliga rättigheter. Konsekvensen blir å ena sidan på kort sikt att de tidigare svenska insatserna och dess bidrag går om intet, å andra sidan kan beslutet eventuellt leda till ett förändrat rwandiskt agerande och att det läggs fokus på demokrati och mänskliga rättigheter i framtiden.

Gällande de samarbetsområden som ställs upp i samarbetsstrategin pekar strategirapporten på att programinsatser inom miljö och naturresurser, marknadsutveckling samt forskning varit välfungerande. Viss utveckling inom samarbetsområdet demokrati och mänskliga rättigheter har varit problematisk, då främst i och med presidentvalet 2010. Detta får konsekvensen att i och med indragningen av biståndet, går vissa positiva aspekter av de svenska samarbetsområdena förlorade. Rwanda har visat sig kunna tillgodose sig bistånd på ett effektivt sätt och biståndet har i sin tur bidragit till en positiv utveckling inom de sektorer som Sverige fokuserat på. Beslutet kan därmed säga ha en negativ effekt för den svenska utvecklingspolitiken och den positiva utvecklingen i Rwanda, vilket även noterades i den upprättade samarbetsstrategin.

Samtidigt är det viktigt att poängtera att den uppkomna situationen tagits hänsyn till genom de scenarier som presenterades i samarbetsstrategin. I strategin betonas det att utvecklingen i Rwanda kan komma att påverka det framtida samarbetet mellan länderna och att ett negativt scenario skulle innebära att den svenska staten begränsar det statliga biståndet som går till Rwanda. Återkopplar vi till dessa scenarier som presenteras utförligare i kapitel 4.2.1 framstår det negativa scenariot vara det som ligger närmast dagens verklighet. Därmed kan beslutet sägas ligga i linje med svensk utvecklingspolitik då det följer samarbetsstrategin som upprättats för landet.

6 Diskussion

Studien visar på att man kan förklara den svenska regeringens beslut att dra in statligt bistånd till Rwanda utifrån teorin om economic statecraft. Detta då den visar att den svenska regeringens beslut kan bygga på en vilja att använda det indragna biståndet som instrument för att påverka utvecklingen i Rwanda. Vi har visat på dels de diplomatiska fördelar det kan tänkas innebära att agera i samförstånd med andra länder, dels på att Sverige på grund av sin starka position som biståndsgivare kunnat agera för att påverka Rwanda. Rwandas ekonomiska utveckling är i hög grad beroende av externa aktörer vilket innebär att ett beslut om bistånd kan vara ett kraftfullt instrument att använda sig av för att påverka den rwandiska regeringen. Vår hypotes, att teorin om economic statecraft kan förklara den svenska regeringens agerande, kan därmed stödjas utifrån studiens resultat.

Resultatet av studien som syftade till att studera om beslutet att dra in statligt bistånd går i linje med svensk utvecklingspolitik visade på att det inte går att utläsa ett definitivt svar. Vår hypotes, att det inte går att utläsa om beslutet ligger i linje med svensk utvecklingspolitik, visade sig därmed vara uppfylld. Studien visade på att avsaknaden av riktlinjer för hur olika mål ska prioriteras samt målens generella natur, gjorde det svårt att utläsa om beslutet var korrekt eller inte. Faktumet att beslutet kan ha olika effekt på kort och lång sikt bidrar också till att ett definitivt svar inte kan ges. Ytterligare problematik uppstår då frågan ställs om huruvida beslutet bör utvärderas på statlig nivå, avgränsat till rwandiskt territorium, eller om beslutet bör ses på ett globalt plan, då detta också visat sig påverka resultatet. Vår slutsats stärks även av kritiken som riktats mot svensk utvecklingspolitik av Statskontoret. Statskontoret menar att alldeles för höga krav ställs gällande måluppfyllnad, särskilt då målen i vissa fall visat sig vara formulerade så att de är svåra att utvärdera.

Faktumet att det inte går att utläsa huruvida beslutet går i linje med svensk utvecklingspolitik visar på en problematik inom området. Resultatet; att inga klara riktlinjer finns, att målen saknar hierarki samt är vaga, visar på att det lämnas utrymme för tolkningar och egna prioriteringar. Detta kan leda till en avsaknad av en samstämmig politik där olika politikområden verkar för samma syfte och inte hamnar i målkonflikter med varandra. En slutsats som kan dras är att politiken blir alltför situationsberoende och att relationer med externa parter blir det som avgör snarare än en mer objektiv politisk agenda. En problematik uppstår då beslut ska fattas baserat på denna grund.

Exemplet med Rwanda visar tydligt på denna tolkningsproblematik. Relationen med Rwanda är inte avgörande för Sverige vilket innebär att beslut kan fattas som kan ses ha en negativ effekt för utvecklingssamarbetet i landet men som samtidigt kan gynna andra aspekter av den svenska utvecklingspolitiken.

Detta resonemang kan också kopplas till teorin om economic statecraft. Vår studies prövning av teorin stärkte hypotesen att bistånd kan användas som ett utrikespolitiskt instrument. Om det då är möjligt att situationsanpassa beslut om bistånd, genom att hänvisa till valfritt mål inom svensk utvecklingspolitik kan syftet med det svenska utvecklingssamarbetet, att bidra till att avskaffa fattigdomen och att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor, gå till spillo.

Skrivelsen från 2008 skulle markera en nystart i den svenska politiken för global utveckling. Vår studie visar på att det fortfarande finns ett antal utmaningar kvar att åtgärda. Att skapa en tydligare målhierarki är avgörande för att undgå situationer där möjligheter till tolkning uppstår. Detta för att uppnå syftet med den svenska utvecklingspolitiken och för att bistånd, som potentiellt utrikespolitiskt instrument, skall kunna bidra till detta.

7 Referenser

- Baldwin, David A. (1985) *Economic Statecraft*. Princeton University Press: New Jersey.
- Bergström, Göran - Boréus, Kristina (red), (2005) *Textens mening och makt*. Studentlitteratur: Lund.
- Burnside, Craig & Dollar, David (2000) "Aid, policies and growth" i *American Economic Review*, vol. 90, nr 4, s. 847-768.
- CIA World Factbook. Africa. Rwanda. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.cia.gov/library/publications/the-worldfactbook/geos/rw.html>
Hämtdatum: 2012-12-24.
- Easterley, William (2003) "Can Foreign Aid Buy Growth?" i *The Journal of Economic Perspectives*, vol. 17, nr 3, s. 23-48.
- Esaiasson, Peter - Giljam, Mikael - Oscarsson, Henrik - Wängnerud, Lena (2012) *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Norstedts juridik: Stockholm.
- Gustavsson, Jacob & Hedlund, Maria (2010) "Konsten att skriva och tala". Statsvetenskapliga Institutionen, Lunds universitet, <http://bookboon.com/se/studentlitteratur/studieverkstad/konsten-att-skriva-och-tala>.
- Johansson, Leif (1985) *Forskare möter läsare*. Statsvetenskapliga institutionen: Lund.
- Knorr, Klaus (1975) *The Power Of Nations*. Basic Books: New York.
- "Kongokrigen" i Nationalencykpedin. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.ne.se/kongokrigen> Hämtdatum: 2012-12-14.
- Morgenthau, Hans (1962) "A Political Theory of Foreign Aid" i *The American Political Science Review*, vol. 56, nr 2, s. 301-309.
- Open Aid. Vart går biståndet till Rwanda. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://openaid.se/countries/209> Hämtdatum: 2012-12-15.
- Proposition 2002/03:122. Gemensamt ansvar - Sveriges politik för global utveckling. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/content/1/c4/07/73/874fe3e0.pdf>
Hämtad: 2012-12-10.
- Regeringen 1. Sverige stoppar budgetstöd till Rwanda. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/11211/a/117738> Hämtdatum: 2012-12-14.
- Regeringen 2. Biståndsminister Gunilla Carlsson om situationen i östra DR Kongo och inblandning av Rwanda. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/16634/a/204374> Hämtdatum: 2012-12-14.
- Regeringen 3. Rwanda. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/2574/a/75558> Hämtdatum: 2012-12-13.

- Regeringen 4. Stora sjöregionen. [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.regeringen.se/sb/d/3012> Hämtdatum: 2013-01-01.
- Regeringen 5. Oroande uppgifter från EU om rwandisk inblandning i östra DRK. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/15727/a/197191>
 Hämtdatum: 2012-12-29.
- Regeringen 6. Länder med långsiktigt samarbete. [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.regeringen.se/sb/d/10428/a/100911> Hämtdatum: 2012-12-11.
- “Rwanda: Självständighet” i Nationalencyklopedin. [Elektronisk]
 Tillgänglig: <http://www.ne.se/rwanda/historia/sjalfvstandighet>
 Hämtdatum: 2012-12-14.
- Sida 2011. Strategirapport för Rwanda september 2010 - augusti 2011
 [Elektronisk] Tillgänglig: http://s3-eu-west1.amazonaws.com/openaid/original/Strategirapport_2011_Rwanda.pdf?1332491084
 Hämtdatum: 2012-12-19.
- Sida 1. Lyckad utvecklingspolitik rekordminskar fattigdom i Rwanda.
 [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.sida.se/Svenska/Nyhetsarkiv/2012/Februari-2012/Lyckad-utvecklingspolitik-rekordminskar-fattigdom-i-Rwanda/>
 Hämtdatum: 2012-12-07.
- Sida 2. Vårt arbete i Rwanda. [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.sida.se/Svenska/Lander--regioner/Afrika/Rwanda/Vart-arbete-i-Rwanda/> Hämtdatum: 2012-12-09.
- Sida 3. Inget bistånd via staten i Rwanda. [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.sida.se/Svenska/Nyhetsarkiv/2012/November-2012/Inget-bistand-via-staten-i-Rwanda/> Hämtdatum: 2012-12-23.
- Sida 4. Sveriges politik för global utveckling (PGU). [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.sida.se/Svenska/Bistand--utveckling/Internationellt-samarbete-/Politik-for-global-utveckling-PGU/> Hämtdatum: 2012-12-21.
- Skrivelse 2007/08:89. Sveriges politik för global utveckling. [Elektronisk]
 Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/10266/a/101082>
 Hämtdatum: 2012-12-10.
- Smith, David. “Paul Kagame’s Rwanda: African success story or authoritarian state?” i *The Guardian*. 2012-10-10. [Elektronisk]
<http://www.guardian.co.uk/world/2012/oct/10/paul-kagame-rwanda-success-authoritarian> Hämtdatum: 2012-12-22.
- Smith, David. “EU partially freezes aid to Rwanda” i *The Guardian*. 2012-09-27.
 [Elektronisk] <http://www.guardian.co.uk/world/2012/sep/27/eu-partially-freezes-aid-to-rwanda> Hämtdatum: 2012-12-22.
- Sogge, David (2002) *Give & Take - What’s the matter with foreign aid?* Zed Books: New York.
- Statskontoret 2012. Utvärdering av svenskt bistånd. [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.statskontoret.se/upload/Publikationer/2012/201217.pdf> Hämtad: 2012-12-21.
- Svensson, Jakob (2003) “Why Conditional Aid Doesn’t Work and What Can Be Done About It?” i *Journal of Development Economics*, vol. 70, nr 2, s. 381-402.

- Tony Blair Office. Tony Blair meets with 'visionary leader' Paul Kagame during latest two day visit to Rwanda. [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.tonyblairoffice.org/news/entry/tony-blair-meets-with-visionary-leader-paul-kagame-during-latest-two-day-vi> Hämtdatum: 2012-12-15.
- Transparency International. Rwanda. [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.transparency.org/country#RWA> Hämtdatum: 2012-12-14.
- United Nations 2012: S/2012/843. Final report of the Group of Experts on the DRC submitted in accordance with paragraph 4 of Security Council resolution 2021 (2011) [Elektronisk] Tillgänglig:
http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2012/843Hämtdatum: 2012-12-01.
- UN News Centre. UN relief agencies working 'around the clock' to assist displaced in DR Congo. [Elektronisk] Tillgänglig:
http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=43609#.UOmKQW_FCNB
Hämtdatum: 2012-12-25.
- Utrikesdepartementet, mars 2010. Samarbetsstrategi för utvecklingssamarbetet med Rwanda 2010-2013. [Elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.regeringen.se/sb/d/1390/a/145621> Hämtdatum: 2012-12-10.
- Utrikesdepartementet, juni 2010. Riktlinjer för samarbetsstrategier från 2010. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/1390/a/55973>
Hämtdatum: 2012-12-10.